

לשון חז"ל

פסוק אכתי אית קרובים תע

ג"ס

נתת את הקפורת על האש לפני ד' (מז-יג)

שלא יתקן מבחוץ ויכניס, להוציא מלבם של צדוקים שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס (יומא נ"ג)

מנהיג יהודי אמיתי מבעיר תחילה בלבו הוא את אש עבודת הבורא. דרך אז הוא מכניס את ההתלהבות גם ללבותיהם של אחרים; שהוא אומר לזולת דברים היוצאים מן הלב וממילא הם נכנסים ללב. ואילו מנהיג-שוא מטיף לאחרים דברי מוסר ותוכחה בזמן שלבו הוא רחוק מזה. רוצה הוא "לתקן" אחרים מבחוץ ורק לאחר-מכן "להכניס" את דבריו לעצמו - לא זו דרכם של חכמים... (דברי שיעור חיים)

(1) יתן

דרכם של צדוקים בכל הזדורות. שהם שואפים להכניס תיקונים וחיידושים בדת, לפי הדוגמה שהם רואים בחוץ. מבקשים הם לקחת תיקונים מבחוץ ולהכניסם למקדשם של ישראל. אפס. חכמי ישראל נלחמו תמיד מלחמה קשה ומרה נגד ה"מתקנים" והמהודשים הללו - "להוציא מלבם" של צדוקים. תקנותיהם של חכמינו נובעות מבפנים, מן המקור הישראלי, מן הקדושה עצמה... (הדרש והעיון)

(2) יתן

(ח) וגורל אחד לעזאזל. הר גבוה צוק קשה " שנאמר ארץ גזרה" לשון רש"י. ובחזרה כהנים" לעזאזל, למקום הקשה שבהרים. יכול בישוב. תלמוד לומר המדברה, ומנין שיהא צוק "ת"ל אל ארץ גזרה. ולפי זה יהיה פירוש מלת לעזאזל, לקשה והוא כפול הזין, כמו צונו וגבור" ור"א כתב, אמר רב שמואל אע"פ שכתוב בשעיר החטאת שהוא לשם. גם השעיר המשתלח הוא לשם. ואין צורך" כי המשתלח איננו קרבן " שלא ישחט" ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מלת עזאזל * תדע סודו וסוד שמו, כי יש לו חברים במקרא * ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלש * תדענו" והנה ר"א נאמן רוח מכסה דבר" ואינו" הרביל מגלה סודו שכבר גלו אותו רבותינו ז"ל" במקומות רבים, אמרו בבראשית רבה" ונשא השעיר עליו, זה עשו שנאמר הן עשו אחי איש שעיר" את כל עונותם, עונות הם שנאמר ויעקב איש תם" ומפורש מזה בפרקי" רבי אליעזר הגדול, לשיכר * היו נותנין לו סמאל שוחד ביום הכפורים שלא לבטל את קרבנם" שנאמר גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, גורלו של הקב"ה לקרבן עולה" וגורלו של עזאזל שעיר חטאת וכל עונותיהם של ישראל עליו, שנאמר ונשא השעיר עליו" ראה סמאל" שלא

נמצא בהם חטא ביום הכפורים, אמר לפני הקב"ה, רבוך כל העולמים [67] יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת שבשמים, מה מלאכי השרת יחפי רגל כך הן ישראל יחפי רגל ביום הכפורים" [68], מה מלאכי השרת אין בהם אכילה ושתייה כך ישראל אין בהם אכילה ושתייה ביום הכפורים" מה מלאכי השרת אין להם קפיצה * כך ישראל עומדין על רגליהם * ביום הכפורים, מה מלאכי השרת שלום מתווך * ביניהם כך הן ישראל שלום מתווך ביניהם ביום הכפורים, [69] מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך הן ישראל נקיים מכל חטא ביום הכפורים" [70], הקדוש ברוך הוא שומע עדותן" של ישראל מן הקטיגור שלהם ומסכר על המזבח ועל המקדש ועל הכהנים * ועל כל עם הקהל" שנאמר וכפר את מקדש הקדש וגו', ע"כ אגבה זו, הנה הדיענו שמו ומעשהו * וזה סוד הענין כי היו עובדים לאלהים" אחרים, הם המלאכים, עושים להם קרבנות והם להם לריח ניחוח כענין שנאמר ושמי וקטרת נתת לפניהם, ולחמי אשר נתתי לך סולת ושמן ודבש האכלתיך ונתתיהו לפניהם לריח ניחוח ויהי נאם ה' אלהים" ואתה צריך להתכונן בכתוב במקרא ובמסורת * והנה התורה אסרה לגמרי קבלת אלהותם וכל עבודה להם, אבל צוה הקב"ה ביום הכפורים שנשלח שעיר במדבר * לשר המושל במקומות החרבן, והוא הראוי לו מפני שהוא בעליו ומאצילות כמו יבא תורב ושממון כי הוא העילה" לכוכבי החרב והדמים והמלחמות והמריבות והפצעים והמכות והפירוד והחרבן, והכלל נפש לגלגל מאדים * ותלקן מן האומות הוא עשו" שהוא עם היורש החרב המלחמות, ומן הבהמות השעירים והעזים * ובחלקו עוד השידים הנקראים מויקין בלשון רבותינו, ובלשון הכתוב שעירים, כי כן יקרא הוא ואומתו שעיר * ואין הכונה בשעיר המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו * חלילה, אבל שתהיה כונתינו לעשות רצונו בוראינו שצונו כך, והמשל בזה כמי שעשה סעודה לאדון

וצוה האדון את האיש העושה הסעודה" תן מנה אחת לעבדי פלוני * שאין העושה הסעודה נותן כלום לעבד והוא ולא לכבודו יעשה עמי רק הכל נתן לאדון, והאדון נותן פרס לעבדו, ושם זה מצותו ועשה לכבוד האדון כל אשר צוהו, ואמנם האדון לחמלתו על בע" הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו נהנין ממנה * שיספר בשבחיו ולא בגנותו, וזה טעם בעל" הגורלות, כי אלו היה הכהן מקדיש אותם בפה * לה' ולעזאזל, היה כעובד אליו ונודד לשמו, אבל היה מעמיד אותם לפני ה' פתח אהל מועד, כי שניהם מתנה * לה' והוא נתן מהם לעבדו וחלק אשר יבא לו מאת השם, הוא הפיל להם גורל וידו חלק להם" כענין שנאמר בחוק

36

(1)

יוטל את הגורל ומה' כל משפטו⁷⁰, וגם אחרי הגורל • היה מעמידו לפני ה' לומר שהוא
 שלו ואין אנחנו מכוונים בשילוחו⁷¹ • אלא לרצון לשם, כמו שאמר⁷² יעמד חי לפני ה'
 לכפר עליו לשלח אותו וגו', ולכך לא נשחוט אותו אנחנו כלל, וחרגם אונקלוס • לשמא
 דהשם ולעזאול, כי האחד לשם ה', ולא לו • והשני לעזאול ולא לשמו של עזאול, ומפני
 זה אמרו רבותינו⁷³ ואת תקותי⁷⁴, דברים שיצר הרע מקטרג בהם⁷⁵, וע"ג משיבין עליהם
 לבישת שעטנז • ופרה אדומה ושעיר המשתלח, ולא מצאו בקרבנות תשובה לע"ג עלינו כי
 הם על אישי ה'⁷⁶, אבל בשעיר המשתלח ישיבנו עלינו בני החשבון שאנו עושים כמעשיהם •
 וכן בפרה אדומה מפני שהיא נעשית מחוץ למחנה וענינה דומה לענין שעיר המשתלח
 להעביר רוח הטומאה, כענין שנאמר בעתיד, את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר כו'
 הארץ⁷⁷, ומזה תבין טעם כבוט • בגדי המשתלח את השעיר לעזאול והשורף⁷⁸ את הפרה,
 ומה שהזכירו רבותינו • בכבוט הבגדים של פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, והנה רמז

לך ר"א שתדע סדרו כשהגיע לעסוק ולא יובחו עוד את זבחייהם לשעירים •

pc (3)

ז) ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים. סמך פרשה זו לכאן לפי שיש מקום
 למינים לטעות ולומר ששליחת השעיר המדברה הוא לשעירים חלילה, ע"כ
 הזהירם מיד על שחיטת חוץ והורה שרצה ה' אדרבא למנוע מהם הזבחה לשעירים
 אשר התעסקו בהם לפניו מדקאמר לשון עוד, וענין השעיר אינו עבודה וזבחה כ"א
 חלקו של סמאל וכן פירש הרמב"ן (ויקרא טו.ח) וז"ל צוה הקב"ה שנשלח שעיר במדבר
 לשר המושל במקומות החורבן, כי הוא העילה לכוכבי החרב והדמים והמלחמות
 והפצעים והמכות והפירוד והחורבן והכלל נפש לגלגל מאדים, וחלקו מן האומות
 עשו, שהוא עם היורש החרב והמלחמות, ומן הבהמות, השעירים והעזים, ובחלקו
 עוד השדים הנקראים מדיקין ושעירים והארץ שם הרב בלשוננו. והנה מקום אתי
 לתרץ כוה מ"ש בשחתי חרץ דם יחשב לאיש ההוא פירש"י כשופך דם האדם כו'
 ויש להקשות מה ענין שוחט בחוץ לשפיכת דם האדם, אלא לפי שהשוחט בחוץ
 לשעירים מושך כחו מן מאדים המשפיע החרב וההריגה נמצא שיפה אמר דם יחשב
 לאיש ההוא כי הוא חשוב באמת לשופך דם כי זה כחו של אלוהו זה פירוש
 יקר.

(4)

כס' יקר

(5)

כס' ה'ס

1 Amongst the factors that raise into the sphere of holy and sanctifying Mitzvahs what otherwise would belong, as ערוה, to crude animal life, surely must be reckoned as not the least, the fact that the bodily union of the sexes at once lays the foundation for the purest, most intimate, strongest spiritual union of the minds and hearts of two beings. It lays the foundation for that blossoming which our marriage-blessing celebrates as: אהבה, אחוה, שלום ורעות, and which forms that sublime conjugal love, which the Song of Conjugal Love and Love of God praises as "stronger than death and which all the stormy floods of fate can not quench". In short, the אשתו באשתו loses all ערוה-sensuality and becomes invested with (the highest moral dedication, if it does really effect that wonder of wonders, that אחד והיו בשר אחד on which all true family happiness and national happiness builds itself up. Hence the less there is in existence before marriage any bond of attachment of family love, the more that the strongest form of attachment starts with marriage, the more does the sexual side of marriage become a basic factor in the whole moral sphere of happy married life full of love in every phase. It starts and is brought about by it and elevates it to the realm of pure morality.

2) But where there is already the affection of parents, brothers and sisters, and relatives, in the ordinary course of nature, attaching hearts and feelings to one another — and the purer and more truly the family life of the priestlike People of God exercises its moral influence, the stronger and farther reaching will the pull of this family love be — marriage will only have to bring some weak addition to this love. Love will have been there before, and marriage will add almost nothing more than the sexual element, which by itself alone without bringing about the miracle of the loving union of two beings, sinks down to naked ערוה.

3) And again, parental, brother and sister love, family love, altogether the mission and influence of parents, brothers and sisters, children and relatives, form, by themselves, apart from conjugal love and the conjugal mission, such important independent factors on the pure and mutual working and effect of the family life which God's Torah aims at producing, that it can not approve or tolerate the misplacing of any one of these factors.

(2)

6
מ

/ A mother can not become a wife without ceasing to be a mother, a sister can not be a wife without ceasing to be a sister, an aunt can not become a wife without giving up being an aunt etc. etc. But mothers, sisters, aunts, etc. are to remain as such. But a sexual union with them which does not allow them to become wives would become nothing more than mere ערוה and God's Torah says: איתוך היא לא תגלה ערותה! אמר היא לא תגלה ערותה! We are indeed far from believing that with these suggestions we have even touched the real motive of these laws, let alone to have found it. But we believe that we may indicate, how, even with our limited insight, and in that moral social sphere that is accessible to that insight, we can see certain recognizable results of deep importance attached to the fulfilment or non-fulfilment of these laws.

7
250
1/10
NKP

מורה על שלום שבין חים נחשמו ובריות עניני שלום ס"ג גוף
ונשמה שענין כרת נחבאר בדברי רז"ל שתופלת המלוח שאדם
מקיים בעה"ז הוא ליתן קיום לנפש הבהמית שבגוף לכל יכלה גם
אחר הפירוד הרות החיים נומנו ושיהי' קישור המידי בין הנפש
השוק בדרך ובפירוד על הקבר ובין הרות אשר משכן כבודו בנן
6 עין הסתמון ובין הנשמה אשר משכנה בנן עין העליון אשר על
כן מסתללים על הקברים וכוה הדרך ע"י הקישור הזה ישוב לפתח
החמיי הרות אל הגוף ויחיו יחדיו אבל כשיטעה האדם בעבירה
שחייב כרת אז נכרת הנפש מן רוח ונשמה כדכתיב גבי כרת
ונכרתה הנפש היתה ופי"ז לא בלבד שכל ימו חייו על הארץ אין
מוד קשור בין נפשו הבהמיות ונשמתו האלקי אלא גם אין לו
חוקה שיקום בפסיית החיים ויאכזר ללא ולכן ענין מסכת כריתות
היא השלום הרביעי לעשות שלום בין גוף ונשמה בעה"ז ובעה"ב
שישמר האדם מאותן עבירות שחייב כרת עליהם ושגורמין פירוד
בניהם ואם חטא אחד יביא קרבן וישוב מחטאו למטן ישוב ויאור
בקרוב נפשו נשמתו נר ד':

1 שם ורב שלו' בנין : כבר העיר המהרש"א ח"א שר' מסכתות
בש"ס נסתיימו במאמר זה שח"מ מרבים שלו' ש"ס
ברכות יבמות גיזר ברייתות ונדחק המהרש"א לפרש למה ד'
מסכתות אינו דוקא ואף ענינם נוגע לשלו', ולפענ"ד י"ל שמלאו
מסדרי הש"ס רמז לזה בכפל בנין בפסוק זה דהו"ל לסיים
4 ודב שלומם ולא לכפול בנין ולכן אמרו דבנין מרמז על ד'
מסכתות אינו שר"ס שלהם בנין ברכות גיזר יבמות כריתות
ושענינם הוא לתופלת השלו' והנה למעלה כבר ביארנו היעליות
השלום לפי מחלוקותיהן וכמו כן יחלק השלו' לפי ענינו לר'
מחלקו' והן שלו' בין הקב"ה לאדם בין אדם לחבירו בין איש
11 לאשתו בין גוף ונשמה ועל אינו מרמזים עניני ד' מסכתות
האלף דברכות שמדבר מדיני ק"ש הפלה וברכות להתאחד האדם
עם בוראו בכל עניני חייו הוא ענין שלו' שבין הקב"ה לאדם
ע"ד דכתיב יעשה שלום לי ויבמות הוא ענין שלום שבין אדם
לחבירו על דרך שביארתי לעיל ובעתה מ"ם בענת ק"בום שהוא
16 להקים לחייו עם אשר על כן קרא חסד עם החיים ועם החיים
וגיזר הוא ענין שלום שבין איש לאשתו ע"ד שאמרו רז"ל למה
נשמה פ' מיר לפ' סוטה שמי שרואה סוטה בקלקולה ייר טלמו
מן היין שגרים וזוה ועושה פירוד בין איש לאשתו וא"כ מיר

בב דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך

8
א"ת
בב דרכיך

1 "וידבר ה' אל משה לאמור. דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים
תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם" (ויקרא יט, א"ב). ומפרש רש"י: "מלמד

שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה".

ו"ש להבין מדוע פרשה זו נאמרה בהקהל, והיכן כל גופי התורה התלויין דוקא בפרשה

11 והנה עצם הציווי של "קדושים תהיו" טעון הסבר, משום שמצוה זו לא נתפרשה
בתורה ולא ברור האיד מקיימים מצוה זו ומה על האדם לעשות כדי להתקדש ולהיות
קדוש. ורש"י ז"ל מפרש: "הו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא
גדר ערוה אתה מוצא קדושה (ויקרא כא) אשה זונה וחללה וגוי אני ה' מקדישכם וגו'"
ע"ש. וגם דברי רש"י אלו צריכין ביאור, שהרי על פרישה מן העריות נכתבו פרשיות
11 שלימות בתורה שעיקרן בפרשה הקודמת פ' אחרי, ואם כן לשם מה התורה שבה ומזהירה
על ענין זה ובלשון "קדושים תהיו".

6 הרמב"ן ז"ל מפרש ענין זה בדרכו, שכוונת התורה להזהיר על פרישה מדברים שלא
נתפרשו בתורה לאיסור, כמו אכילת בשר לשובע שמדין תורה אין בכך כל איסור, אבל
האוכל בשר וממלא בה את כריסו הרי הוא - בלשון הרמב"ן - "נבל ברשות התורה".
16 וכן השו"ת יין לשכרה, או המקיים יחסי אישות תדירים מדי וכל אלו הדומים למקרים
שאינם איסורים, אבל הפרש מהריבוי בהם הוא נכלל בכלל "קדושים תהיו".

אולם באמת גם דברי הרמב"ן נעונונים ביאור, משום שדבריו מתאימים רק לדברים
מסויימים בתורה וכפי שהוא עצמו מציין כמה מהם וכנ"ל, אבל ברור שאין הדברים
מתאימים לרוב גופי התורה וכלשון התו"כ "שרוב גופי תורה תלויין בו" וכמו שהובא
בפרש"י. ועוד יש לתמוה, מדוע על מספר ענינים אלה יש צורך ב"הקהל". ועוד, בסוף
פרשת "שמיני" נאמר (ויקרא יא, מד): "כי אני ה' אלוהיכם והתקדשתם והייתם קדושים
כי קדוש אני וגו'". וכן שם (פסוק מה): "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים וגו'

3

1 והייתם קדושים כי קדוש אני". כל אלה נאמרו על הנוהרים ממאכלות אסורים. ואם כן, האיך נפרש כאן את פירושו של הרמב"ן על "קדושים תהיו", וכי על האדם להנזר ממאכלות כשרים כדי לקיים את צו התורה "קדושים תהיו", הרי לא יעלה כן על הדעת. ועוד הקשה בספר "הכתב והקבלה" בשם "קרנן אהרן", דמי שאוסר עצמו במותר לו הלא **חסידי יקרא ולא קדוש** שהוא למעלה מחסידות. ויאר ה' עינינו להבין את עומק כוונת הרמב"ן ז"ל. 6

על כן נראה לומר ביאור אחר ואשר נלענ"ד שהוא לאמיתה של תורה.

הנה הקב"ה בורא העולם הוא כולו רוחניות, וכל הסובב אותו הכל רוחניות. שרפים עומדים ממעל לו, מלאכי השרת, האופנים וחיות הקודש, הכל רוחניות. ומכל מקום כשברא הקב"ה את עולמו בראו כך שהאדם יהיה נזקק לחיותו לדברים גשמיים וחומריים, יהיה נזקק לכסף לפרנסתו, לבשר ודגים ושאר מטעמים, הכל היפך הרוחניות. 11

[וראה הגמרא במסכת חגיגה (טז, א): בשלושה דברים שווה האדם למלאך ובשלושה דברים לבהמה. יש להם דעת כמלאכי השרת, מהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת ומספרים בלשון הקדש כמלאכי השרת. שלושה כבהמה: אוכלין ושותין כבהמה, פרין ורבין כבהמה, ומוציאין רעי כבהמה. – דברים אלה תואמים את דרך יצירתו של האדם, בו חברו שמים וארץ, עפר מן האדמה ונשמה ממרומים. מצד גופו הוא גשמי וחומרני ועל כן נמצאות בו תכונות פיזיות הנמצאות בהקבלה בבעלי חיים. אך מצד נשמתו ורוחו, הריהו כאחד מברואי מרום – יש בו דעה, יש בו דיבור וגם מהלך בקומה זקופה]. 16

אלא שהענין הוא בכך. כל הדברים הללו הם אכן גשמיים וחומריים כפי שנתבאר וידוע, אולם דברים אלה עצמם יכולים להיות רוחניים. ממש וזה תלוי באדם המשתמש בהם. אם כוונתו לשם שמים, אם כוונתו באותם כספים כדי להחיות את נפשו, ואם הוא אוכל ושותה ועושה שאר צרכיו על מנת להגשים את המטרה העיקרית בחיים, והיינו, לעבוד את ה', כי אז כל הדברים הללו ואחרים הופכים להיות דברים רוחניים ושמימיים. 21

נביא לכך דוגמא מפרקי אבות (ג, ד): "רבי שמעון אומר: שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר: יכי כל שולחנות מלאו קיא צואה, בלי מקום. אבל שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו משולחנו של מקום, שנאמר: וידבר אלי: זה השולחן אשר לפני ה'". הנה מחד גיסא הוא שולחן של "זבחי מתים" – אבי אבות הטומאה, ומאידך גיסא הוא "השולחן אשר לפני ה'". שולחן קדוש וטהור. ולכאורה יש להבין מה קרה פה, איזו קיצוניות היא זו, והכל בגלל דברי תורה שנאמרו כאן נהיה מהפך גמור. אולם היא הנותנת, קודם שנאמרו דברי תורה הרי השולחן על האוכל שעליו הוא כולו חומר וגשמיות ודומה לזבחי מתים. אולם על ידי דברי התורה, אותו שולחן עצמו על האוכל שעליו הפך להיות לדבר רוחני, התורה עשתה אותו לרוחני, וע"י כוונותיו הטהורות שכולן לשם שמים הפך את הקערה על פיה עד שזה השולחן אשר לפני ה'. 26

מעתה נבין מדוע פרשה זו נאמרה ב"הקהל". וכן מדוע רוב גופי תורה תלויין בה. משום שהרבה מן המצוות יכולות להיות "גשמיות", וע"י כוונת המקיים הן להפכות למצוות רוחניות וכמו הפרשיות הסמוכות שבפרשתנו: "איש אמו ואביו תיראו" (יט), אפטר לירא מן האב גם מהסיבה שהאב הוא אדם חזק וגיבור, או משום שנוקקים לו מחמת כספו וכיו"ב. אבל האמת היא שקיום מצוה זו אינו משום פחד פיזי או ממוני, אלא היא יראה של קדושה, מחמת שהאב והאם הם שותפים בברייתו. ולכן אומרת 36

41 הגמרא במסכת קידושין (דף לא) האיך מקיימים בו את "היראה": "לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו" – כל אלה אין עושים אותם משוכי פחד אלא מחמת יראה של כבוד וקדושה. וכן המשך אותו פסוק "ואת שבתותי תשמורו אני ה' אלוהיכם" (שם), השבת יכולה להיות גם יום מנוחה ופגרה כפי שרבים סבורים. אבל האמת היא ששמירת השבת היא משום שהשבת "יום מנוחה וקדושה לעמך נתתי". 46 "אתה קדשת את יום השביעי", "עם מקדשי שביעי", "ויברך אלוהים את יום השביעי ויקדש אותו", זהו יום של קדושה ושל התעלות רוחנית. הנה כי כן מי שכוונותיו אמיתיות לשם שמים בכוחו להפוך יום של נפש ליום של קדושה.

וזהו המצוה של "קדושים תהיו", ומדוע? – "כי קדוש אני ה' אלוהיכם" כלימרי הקב"ה שהוא כולו רוחניות, מעביר לנו חלק מרוחניותו וקדושתו ע"י קיום התורה והמצוות בקדושה ולשם שמים בכוונה טהורה. והגמרא בברכות (סג, א) אומרת: "איזהו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה – "בכל דרכיך דעהו" (משלי יג) 51

איסור גנבה דרך שחוק

יש אנשים הגונבים חפץ מחכריהם דרך שחוק ומטמינים את הגנכה לפי שעה, ומתענגים לראות את בעל החפץ בהול ומכוהל כשמחפש את החפץ אנה ואנה ואינו מוצאו, והעושה כן אין עולה על דעתו כלל שיש בזה איזה סרך איסור כי הלא משחק הוא. ומילתא דבדיחותא בעלמא הוא.

וכמה פעמים ראיתי גדולים משחקים עם קטנים על דרך זה: הגדול חוטף משהו מן הקטן ומסתירו בידו וכשהקטן רוצה להוציא הגזילה מתחת ידו הוא מחליפו לידו השני או מחזיר ידו לאחוריו וחוזר חלילה, וככה מקניט את הקטן עד שצועק ופורץ בבכי ואז מחזיר לו הגזילה, ואין לבו נוקפו כלל על המעשה שעשה ועל הנאתו שנהנה מ"שעשוע" זה, כי הלא משחק הוא ומה איסור יש בזה?

10
אסור
אסור

אולם לאמתו של דבר מגונה הדבר מאד ויש בזה כמה איסורים כמו שיבואר להלן.

הנה איתא בבב"מ (ס"א ע"ב): תניא, "לא תגנובו" ע"מ למיקט, ע"מ לשלם תשלומי כפל. ובספר המצוות (ל"ח רמ"ד) כתב הרמב"ם ח"ל: "לא תגנובו ע"מ למיקט, כלומר, לצער הבעלים ואח"כ תשיבהו לו. ונחלקו הראשונים אם זה איסור דאורייתא, או דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא.

הרמב"ם בהלכות גנבה (פ"א ה"ב) כתב: אסור לגנוב כל שהוא דין תורה, ואסור לגנוב דרך שחוק או ע"מ להחזיר או ע"מ לשלם, הכל אסור שלא ירגיל עצמו בכך עכ"ל, הרי מבואר דע"מ למיקט אסור מדרבנן.

הגר"י זילברשטיין מחה לא אחת על כך שילדים, וגם מבוגרים, מתאספים סביב אמבולנס המגיע לטפל בחולה או להובילו לבית חולים. קהל הסקרנים המתאסף ליד האמבולנס הוא בה גדול, עד שהצוות הרפואי נאלץ לפעמים להפעיל כוח על מנת לפלס לעצמו דרך בין ההמונים ולהגיע לדירתו של החולה.

גם בזיון לחולה יש כאן, וגם פיקוח נפש אמיתי. "יודעני על מקרים שחולים נמנעו מלהזמין אמבולנס בגלל החשש להיאספותם של ילדים ליד הרכב", אמר הרב, וביקש בכל לשון של בקשה לחדול מהמנהג הרע הזה.

נכון שבמקרים כגון אלה גוברת מידת הסקרנות בליבו של אדם, אך לשם מה באנו לעולם אם לא כדי להתגבר על עצמנו, ולעבוד על מידותינו?! והעבודה על המידות במקרה זה, תיטיב עם החולה ותרחיק ממנו סכנות מיותרות.

הרב הביא לכך סימוכין מסוף פרשת בהעלותך, שם אומרת התורה (במדבר, פרק י"ב פסוק י') "והען סר מעל האוהל והנה מרים מצורעת"; ומסביר בעל הטורים, שכדי לא להוסיף בזיון על בזיון-הצרעת של מרים, סר הענן מעל האוהל. וכלשונו: "והען סר - שלא יראה במפלתה. זהו שאמרו חז"ל (אבות, פרק ד' משנה י"ח) אל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו".

במקום שהמבוגרים יסלקו את הילדים...

אחד הבכירים שבין אנשי היהצלה' בבני ברק מספר שיבעת שטיפלתי באדם שהתעלף ברחוב, עמדו מסביבי מאות ילדים וגם... מבוגרים, והפריעו לי בטיפולי. והוא ממשיך ומזדעק:

"אינני מבין מה קורה כאן; כמה פעמים צריכים לבקש מאנשים שלא יעמדו במקום כזה?! זה נכון שאירוע עם אמבולנס, ועם נורות אדומות מהבהבות, מושך את תשומת הלב, אבל מי כמונו יהודים חרדים לדבר ה', שקדושת החיים עומדת בראש מעיינינו צריכים לדעת שכאשר מדובר בפיקוח נפש, צריכים כל העניינים האחרים לזוז הצידה.

במקום שהמבוגרים יסלקו את הילדים, הם עצמם מתאספים במקום. ומפריעים לנו לטפל בחולים. הציבור צריך להיות מבוגר דיו כדי להבין שלפעמים מדובר בדקות, ואפילו שניות, כל כך יקרות, ואם צריכים לבזוז כוח ואנרגיה כדי לסלק את הסקרנים. עלול להיווצר מצב כזה לפיו מי שיתקהל במקום יהיה אחראי לאסון כזה! האם זה מה שחזר לנו בימינו טרופים שכאלה?!"

11
אסור
אסור

12

המסתכל עובר באיסור של היזק ראייה

בסידור הגר"א נאמר שכאשר אומרים בוידוי "גזלנו" אפשר להתכוון גם על החסתכלות שהסתכלנו אל בתי חברינו. אחד הפירושים לכך הוא שהבושה הנגרמת לשכן כתוצאה מההסתכלות, כמוה כהיזק ראייה, ולכן גזלנו...

12

לפי זה, על אחת כמה וכמה שאסור לעמוד ליד האמבולנס ולצפות בחולה המטופל על ידי הצוות הרפואי, שהרי דבר זה גורם לביושו של החולה. ויש לדעת שמן הדין חייב כל אדם להסתלק מן המקום במהירות האפשרית, והמסתכל - עובר על איסור של היזק ראייה, זאת בנוסף לסכנה שנגרמת לחולה.

צא ולמד כמה הקפידו חז"ל על היתובא דעתיה (ישוב הדעת) של החולה, וכמה הלכות נגזרו כתוצאה מכך! והנה, הבושה הנגרמת לאדם כאשר הכל מביטים בו, היא ההיפך הגמור מיתובא דעתיה.

13
Pysic
היפך

Logic of the Heart
Logic of the Mind

14

In every English translation of the Bible, "*hocheiach tochiach*" is translated as "rebuke" or "reprimand." This is not an accurate translation. *Hocheiach* does not mean rebuke, and does not mean reprimand. It really means "a proof"; something that serves as a *raayah*, for evidence is called a *hochachah* — a proof. Thus the Torah says, in fact: You shall prove to your fellow — to your *chaver*. Prove what? What shall you prove? Obviously it means: "You shall prove to your fellow the wrongful path upon which he

embarks, the wrongfulness of his conduct." Although the words are omitted, the meaning is implicit. But the question then arises, (why, if that be the case, does not the Torah say, "*l'amisecha* — unto your fellow"? If the Torah means, "you shall convince, you shall prove unto your fellow the wrongfulness of his course," then "*amisecha* — your fellow," is an indirect object. How is it that the Torah employs the direct object — "*es amisecha*" — when the indirect object should be employed? A very profound concept is contained in this verse, and the key to it lies in the grammatical formulation of this *mitzvah*.

We find in the Talmud that whenever people are quoted as referring to the better side of their character, they speak of themselves in the first person, while if quoted as referring to the evil aspect of their character, then they refer to themselves in the third person. Thus, when the Talmud quotes people as saying that they fulfilled a certain *mitzvah*, it puts the word *ana*, "I," in the mouth of the person quoted. Should the Talmud quote people as telling that they were violators of the *Shabbos*, or that they were rude, then the term *hahu gavra*, "that person," is used by the person quoted. We learn from this that within every person there are two personalities. In every individual there is the ideal personality, aspiring towards that which is sacred, noble, worthy. And simultaneously, every person is moved by certain animal instincts which lead him or her to sinful acts. The real personality is the one that is motivated by the lofty inclination. That is the "*ana*," the "I," the essential inner self of the person; the animal instincts that impel one towards wrongful ways constitute only the "*hahu gavra*," "that person," a stranger, a trespasser who occupies one's spirit.

A remarkable passage in the *Gemara (Sotah 49b)* sheds light on this duality of the human personality. Commenting there on the statement in the Mishnah (*Sotah 9:15*): "With the death of Rabbenu Hakadosh, *anavah*, humility, disappeared from among men," Rav Yosef said: "Do not say humility disappeared — I [*ana*] exist." Now what does this mean? Does Rav Yosef mean to say that he is the exemplar of humility? Not at all: what he sought to point out

was that one should not think that humility vanished with the death of Rebbe Yehudah the Prince (Rabbenu Hakadosh), for every man possesses a certain measure of humility. Some people appear rude, mean, or arrogant but in most cases these traits are only a defense mechanism. They do not represent the inner self of the

1 הוכח תוכיח. עד כמה גדולים כחה וזכותה של תוכחה (אפילו זה שלא הועילה. והחוטא לא שב מחטאו) אפשר ללמוד מדברי חז"ל. ג' היו באותה עצה (של הבן הילד היארה תשליכהו): יתרו איוב ובלעם. בלעם שיעץ נהרג ואיוב ששתק נידון ביסורין. יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית (סוטה י"א). והנה יתרו היה אז עובד אלילים. ומחאתו בפרעה היתה רק ע"י בריחה. ומעשיו לא הועילו. שהרי נגזרה גזרה ע"פ צעת בלעם לבדה. ולמבנת כל אלה זכה. שקרבו המקום לעבודתו ונתגיר ומבני בניו ישובו כסנהדרין בלשכת הגזית. האושר היותר גדול שבעולם. והכל בשביל מחאה אלמית: לעומת זאת איוב. שהכתוב מעיד עליו. שהיה איש תם וישר וירא אלהים. ומפני ששתק ולא מחה, ולא ברח. — נידון ביסורין. ולא בסתם יסורין. אלא ב"יסורי איוב". יסורין היותר קשים שבעולם. והכל משום שלא מחה. אפילו מחאה "ריקנית". שלא היה בה כדי לשנות ולבטל את הגזרה.

6

11

16

21

16

1 person. In every person there is the spark of humanity, latent though it often may be. It is only because of certain frustrating experiences that the "hahu gavra" is able to penetrate the spirit of the real person. So there is in every individual the "ana" who represents the real person, the person as he or she is able to be and would like to be.

6 Every person has a degree of humility. It is only covered up by the subterfuge of rudeness. If we can but arouse the latent humanity and the latent humility that inhere in the soul of every person, then this spark of humanity can turn into *l'havas kodesh*, the sacred flame.

11 The *mitzvah* of *tochachah* is based upon the belief that the true self is the "I" of the person, not the "that person." The "hahu gavra" is only a subterfuge that covers up and imprisons the real self. How can one correct another? If you see that a person is addicted to sin, how can you change the person? Not by calling names, not by reprimanding, but by proving to the person his or her true self. Our Sages (*Chagigah* 15a) tell us that *Acher*, Elisha ben Avuyah, originally a devout and gifted scholar, had fallen away from the believers' fold, and Rebbe Meir again and again urged him to repent. *Acher* responded, "I cannot repent, because as I was riding on my horse on *Shabbos*, I heard a *bas kol*, a Heavenly voice, exclaim: '*Shuvah, shuvah, chutz m'Acher* — Repent, repent, but *Acher* is lost.'" Note that our Sages referred to Elisha ben Avuyah, after he had drifted away from the Jewish path, by the appellation "*Acher*," "Stranger." Spiritually, he was no longer Elisha ben Avuyah; he did not manifest his real self when he drifted away. It was a "stranger," a "hahu gavra," who carried him away into foreign domains where he did not belong. Elisha ben Avuyah was the prisoner of *Acher*. Yet Elisha ben Avuyah was

21 noble and lofty and he aspired towards everything that was sacred, noble, and worthy. Why then did he not repent? Because Elisha-*Acher* was laboring under the erroneous conviction that he was corrupt, basically evil. But this was not true. *Acher* had failed to understand, when he heard the *bas kol*, that its message was: *Acher* cannot repent, cannot do *t'shuvah*, but Elisha ben Avuyah can do *t'shuvah*. Had he not mistaken Elisha ben Avuyah for *Acher*, had he realized that he but needed to expel the stranger from himself, then the real Elisha ben Avuyah would have reemerged in true glory, as a *baal t'shuvah*.

41 The reason so many Jews feel incapable of *t'shuvah* is because they are not aware of their own spiritual strength. They think that the *acher* is the real person when actually it is only a trespasser. The Torah says if you want to succeed in correcting Jews who are delinquent in their demeanor, then do not try to reprimand them.

46 Do not tell them, "You are no good," "You are impure"; that is not *tochachah*. Rather, *tochachah* requires that you convince the delinquents of their inner selves: you shall retrieve your fellow.

51 We cannot associate in fellowship with the sinner so long as the *acher*, the "that person," is not expelled from the Jew, but the moment we succeed in expelling the intruder from the real Jew, then that Jew becomes a *chaver*. The purpose of *tochachah* is to retrieve, regain, revive the fellow Jew. Right now certain Jews are not *chaverim*, because externally there is a rude shell, a *hahu gavra* that imprisons their personality, frustrates them, and does not allow them to realize their potential. But with the proper approach and proper guidance, you can revive and regain the *chaver* so that this Jew will be a *chavrusa* to you. This is the purpose of the "*hocheiach tochiach...v'lo sisa alav cher*" — that you shall not incur guilt.

61 Shall we then fail to realize why so many Jews are delinquent in their religious and moral demeanor? Is it not because we, the so-called observant Jews, fail to inspire them? Had we grasped the proper approach towards these Jews, then they would have been inspired to expel the shell that covers up their real selves. Were we

157
p e

7

to realize now the proper approach and the proper guidance, we would beyond any doubt succeed in retrieving and reviving the *chaver*, the *amisecha*. If we fail to fulfill the *tochachah*, then it is our fault, and we share the guilt.

16
pe

Now, we can understand why we are called "Yehudi." We have seen that the Jew, the *Yehudi*, bears his or her designation because the principle of suretyship is the predominant feature in Jewishness. Should it not then follow that only one who is motivated by the concept of suretyship may be deemed a *Yehudi* — and one who is not so motivated should not be called *Yehudi*? The answer is: Potentially, every Jew is capable of being motivated throughout his or her life by the principle of suretyship. It is only because of the "*hahu gavra*," the "*Acher*" who encompasses us, that we fail to be governed by the concept of *arevus*. But every member of the House of Israel is called "*Yehudi*" because the predominant feature of Jewishness is the potential which persists in every one of us.

17) ארץ ישראל ארץ חסידים

1 ארץ ישראל איננה דבר חיצוני לאומה הישראלית. ארץ ישראל היא חטיבה בפני עצמה. חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה. קשורה בקשר חיים עם האומה. קשר הקדוש של ישראל עם ארצו הקדושה. אינו דומה לקשר הטבעי שכל עם ולשון מתקשר על ידו אל ארצו. כי הקשר הטבעי מתפתח רק במשך זמן רב על ידי המון מאורעות. על ידי עם המתכנס יחד לדור באיו ארץ בתור ישיבת קבע. ואז בתחילה איזו חיבה היסטורית הבאה מתוך התרגלות לפעם בלבבות ודורות הבאים וקשר רוחני מתהווה בין העם והארץ. מה שאין כן הקשר האלקי ממקור הקדוש שנתקשרה כנסת ישראל בקדושת ארץ חמדה. קשר זה קדמון הוא. למן הברית שברת הקדוש ברוך הוא עם האבות שנאמר לאברהם: "ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת" (בראשית טו, יח). וליצחק נאמר: "כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה" (שם כו ג). וכן נאמר ליעקב: "ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אתן את הארץ הזאת" (שם לב, יג).

6

18)

1. זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה" — מהו "לכם"? לכם היא ראיה. משל למלך שהיו לו עבדים ושפחות והיה משיא לעבדיו שפחות מן אוסיא אחרת, ולשפחותיו — עבדים מן אוסיא אחרת, עמד המלך וחשב בדעתו ואמר: העבדים שלי והשפחות שלי מוטב שאשיא עבדי לשפחותי ושפחותי לעבדי! כך — כביכול אמר הקדוש ברוך הוא: הארץ שלי שנאמר: "להי הארץ ומלואה", וישראל שלי הם שנאמר: "כי לי בני ישראל עבדים" מוטב שאנחיל ארצי לעבדי — שלי לשלי! לכן נאמר: "זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה". (במד' פכ"ג יא).

הארץ שלי
עבדי

18